

V vsakem primeru upoštevajte informacije, navodila in priporočila, objavljena na spletni strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) (<https://www.nijz.si/sl/koronavirus-2019-ncov>) in priporočila odgovornih v posamezni regiji oziroma akcijske načrte izvajalce zdravstvene dejavnosti.

I. VZPOSTAVITEV OSAMITVE/IZOLACIJA UPORABNIKOV

Način prenosa SARS-CoV-2 je kapljičen in kontakten. Kapljice nastajajo pri viru okužbe s kašljanjem, kihanjem in govorjenjem ter med posameznimi posegi, kot so aspiracija in preveze kroničnih razjed. Do prenosa pride takrat, ko se kapljice, ki vsebujejo mikroorganizme, razpršijo na kratki razdalji preko zraka in se odlagajo na gostiteljevih veznicah, nosni sluznici ali ustih.

Virus SARS-CoV-2 se lahko širi tudi s kontaktnim prenosom. Prenos je lahko z neposrednim stikom, kjer je prenos mikroorganizmov pri neposrednem stiku med dvema oseba (uporabnikoma ali med uporabnikom in osebjem) ter s posrednim stikom, kjer je prenos mikroorganizmov preko kontaminiranih površin/predmetov/instrumentov.

Zato je uporabnike z znaki okužbe ali tiste, ki so bili v stiku z obolelimi z virusom SARS-CoV-2, treba izolirati. Uporabnika lahko namestimo v izolacijo v **enoposteljno sobo** z ločenimi sanitarijami, ki jo večkrat na dan prezračimo. Kadar enoposteljna namestitvev ni možna, uporabimo **kohortno izolacijo** (v eno sobo namestimo več uporabnikov, ki so okuženi z virusom SARS-CoV-2), vendar je med njimi treba zagotoviti najmanj 1,5 m razdalje.

Če je le mogoče, je treba izolacijske enote organizirati na enem mestu ali na enem oddelku, enem hodniku (glede na infrastrukturne pogoje ustanove lahko v prostore fizioterapije, delovne terapije), kjer ni drugih uporabnikov. Če to ni mogoče, izolacijske enote namestimo na konec hodnika, zagotovimo, da ne pride do križanja poti »čisto-nečisto«. Prostore je treba večkrat na dan prezračiti in redno čistiti in razkuževati vsaj 2x dnevno in ob kontaminaciji s kužnino. Prezračevanje poteka tako, da na vsaki dve uri prostor prezračimo za 10 minut. Prvo prezračevanje v jutranjem času naj traja 20 minut.

Uporabnikom, ki so okuženi z virusom SARS-CoV-2, je treba popolnoma omejiti gibanje po ustanovi, oziroma se gibanje izvaja v spremstvu in pod nadzorom zaposlenega. Kadar je transport uporabnika nujen, je treba poskrbeti, da ima uporabnik nameščeno kirurško masko.

Uporabniki, ki niso okuženi z virusom SARS-CoV-2, ostanejo v svojih sobah. Preprečimo druženje uporabnikov v skupnih prostorih (jedilnicah, telovadnicah, delavnicah ...). V primeru, da so uporabniki v istem prostoru, je treba zagotoviti, da je med njimi vsaj 1,5 m prostora.

Osebjem naj poskuša poskrbeti tudi za zadovoljevanje temeljnih življenjskih aktivnosti odnosov z ljudmi, komunikacije s svojci, pri čemer naj uporabljajo sodobne, informacijsko podprte načine komunikacije (telefonski pogovor, skype, messenger, viber ...). Pomembna je tudi zaposlitvena terapija in gibanje (fizioterapija naj poteka v stanovančevih sobah ali v manjših skupinah).

Pri organizaciji dela se je v vseh delovnih okoljih treba prilagajati epidemiološkim posebnostim lokalnega okolja in navodilom odgovornih.

Uporabnike, ki so okuženi z virusom SARS-CoV-2, namestimo v izolacijo (enoposteljna, če to ni mogoče, jih namestimo v kohortno izolacijo).

II OSEBJE

Osebjem, ki skrbi za uporabnike, ki so okuženi z virusom SARS-CoV-2, je treba ločiti. Osebjem, ki skrbi za uporabnike z virusom SARS-CoV-2, ne sme skrbeti za uporabnike, ki niso bili v stiku s SARS-CoV-2.

Osebjem naj dosledno upošteva navodila osebne urejenosti na delovnem mestu. Poseben poudarek je na urejenosti rok in nohtov, nošenje nakita in ročnih ur je prepovedano. Osebjem naj pazi in se med delom ne dotika obraza, las, oči, nosu in ust, da se prepreči možnost kontaminacije sluznic z virusom.

Delo je treba organizirati tako, da osebje, ki skrbi za uporabnike z virusom SARS-CoV-2 v izolaciji, ne bo prehajalo na oddelke/sobe, kjer so nameščeni ostali uporabniki.

III. OSEBNA VAROVALNA OPREMA

HIGIENA ROK

- Umivanje in razkuževanje rok – roke umijemo, kadar so vidno onesnažene z organskim ali anorganskim materialom. V vseh drugih primerih izvajamo razkuževanje rok (<https://www.nijz.si/sl/preprecevanje-okuzbe-z-virusom-sars-cov-2019>).

ZAŠČITNI PLAŠČ

Zaščitne halje osebje nosi za preprečevanje kontaminacije obleke in za zaščito kože pred telesnimi tekočinami in izločki uporabnika.

- Zaščitne halje/plašč osebje nosi takrat, ko neguje uporabnike z epidemiološko pomembnimi mikroorganizmi, da zmanjša možnost prenosa mikroorganizma z enega uporabnika na drugega.
- Osebje, ki prihaja v stik z uporabnikom, ki je okužen z virusom SARS-CoV-2, čez predpisano uniformo namesti vodoodporni plašč/kombinezon, ki ga lahko osebje v kohortni izolaciji uporablja več časa (npr. 3-4 ure). Osebje v osebni varovalni opremi ne sme prehajati v čiste prostore (ambulante, pisarne, prostore za odmor ...). Kadar je možno, naj izvajalec zagotovi osebje, ki dela ob uporabniku v osebni varovalni opremi in t. i. čisto osebje, ki prej omenjenemu osebju nudi podporo od zunaj. Med izmeno se lahko vloge zamenjajo. Takih menjav naj bo čim manj in le kadar so nujne. Če prihaja osebje v stik z različnimi uporabniki, si mora pred stikom z novim uporabnikom na obstoječi vodoodporni plašč/obleko obleči še zaščitni predpasnik ali plašč za enkratno uporabo. Po končanem stiku z uporabnikom predpasnik/zgornji plašč odvrže med infektivne odpadke, sname rokavice, si razkuži roke in nadene nove rokavice. Osnovni namen plašča je zaščita osebja. Osebje naj se z obleko čim manj dotika uporabnika.

POKRIVALO ZA LASE

Pokrivalo za lase se uporablja v izolacijski enoti ves čas. Pokrivalo mora biti nameščeno tako, da so lasje v celoti pokriti. Zamenjamo jo na koncu delovnega dne oz. ko zapustimo izolacijsko enoto.

UPORABA ROKAVIC

- Za izvajanje postopkov in aktivnosti pri uporabnikih, ki niso okuženi z virusom SARS-CoV-2, uporabljamo preiskovalne rokavice v skladu z ustaljeno prakso (za enega uporabnika ene rokavice, npr. za vstavljanje zobne proteze ene rokavice, za izvajanje osebne nege druge rokavice, rokavic ne razkužujemo in ne peremo).
- Za izvajanje postopkov in aktivnosti pri uporabnikih, ki so okuženi z virusom SARS-CoV-2, uporabljamo nitrilne rokavice s podaljškom AQL 0,65. Rokavice je treba zamenjati za vsakim uporabnikom. Med zamenjavo rokavic je treba roke vedno razkužiti.

ZAŠČITNA MASKA

Z masko, ki prekriva usta in nos, preprečimo prenos virusa na sluznico nosu in ust.

Uporabljamo lahko več vrst mask:

- v okviru **standardnih higienskih ukrepov** osebje uporablja kirurško masko tipa IIR (vodoodbojna) s trakovi (lahko tudi z elastikami) pri uporabnikih, ki niso okuženi z virusom SARS-CoV-2, izvaja pa aktivnosti in posege, pri katerih se **pričakuje nastanek aerosola** (aspiracija dihalnih poti, preveza kroničnih razjed ...);
- masko FFP3 (ali FFP2) osebje uporablja pri stiku z uporabnikom, ki je okužen z virusom SARS-CoV-2, kadar izvajamo postopke, pri katerih nastaja aerosol.

Masko FFP3 osebje uporablja eno delovno izmeno (npr. 8 ur). Pred uporabo masko označi z imenom in priimkom. V primeru, da je maska mokra/umazana, jo je treba zavreči. Pred namestitvijo nove maske si mora osebje obvezno razkužiti roke. Med delovnim procesom, ko osebje maske ne potrebuje, jo sname z obraza in jo odloži tako, da si pri tem ne kontaminira rok in ne kontaminira notranje strani maske, in odloži v ledvičko (priporoča se uporaba ledvičke za enkratno uporabo), ki jo predhodno obriše z alkoholnim robčkom. Masko zdravstveni delavec vedno odloži tako, da je z zunanjo stranjo obrnjena navzdol.

**Priporočila za preprečevanje prenosa okužbe
z virusom SARS-CoV-2 za izvajalce
socialnovarstvenih ustanov****ZAŠČITNA OČALA/VIZIR**

so namenjena zaščitni oči/očesne veznice pred vstopom virusa v telo:

- vizir za oči mora biti dovolj dolg in mora tesniti na čelu, lahko se uporabi tudi maska z vizirjem,
- zaščitna očala naj bodo ob strani zaprta (priporočljiva so očala, ki tesnijo), okvir mora biti ustrezno ukrivljen, uporabljajo se pri izvajanju aktivnosti in postopkov, pri katerih nastaja aerosol, pri odvzemu vzorcev.

Očala mora osebe po uporabi vedno razkužiti, uporabijo se lahko večkrat. Uporabi se razkužilo za površine, ki mora vsebovati več kot 62 % alkohola. Kontaktni čas delovanja mora biti najmanj 60 sekund. Po pretečenem kontaktnem času se očala temeljito očistijo s papirnato brisačko. Za razkuževanje se lahko uporabijo tudi ustrezni alkoholni robčki. Očala je mogoče tudi namakati v razkužilu za instrumente (upoštevanje kontaktnega časa), sledi spiranje z vodo in pranje v termodezinfektorju.

BOLNIŠKO PERILO

Perilo, ki je bilo v stiku z uporabnikom, okuženim z virusom SARS-CoV-2, je treba oprati z običajnim pralnim praškom na več kot 62 °C. Bolniško perilo je treba transportirati in oprati na način, da preprečimo prenos mikroorganizmov na uporabnika, osebe in okolico. Treba je zagotoviti ločene poti transporta in ravnanja z umazaniam in čistim perilom.

POSODA, JEDILNI PRIBOR, KOZARCI

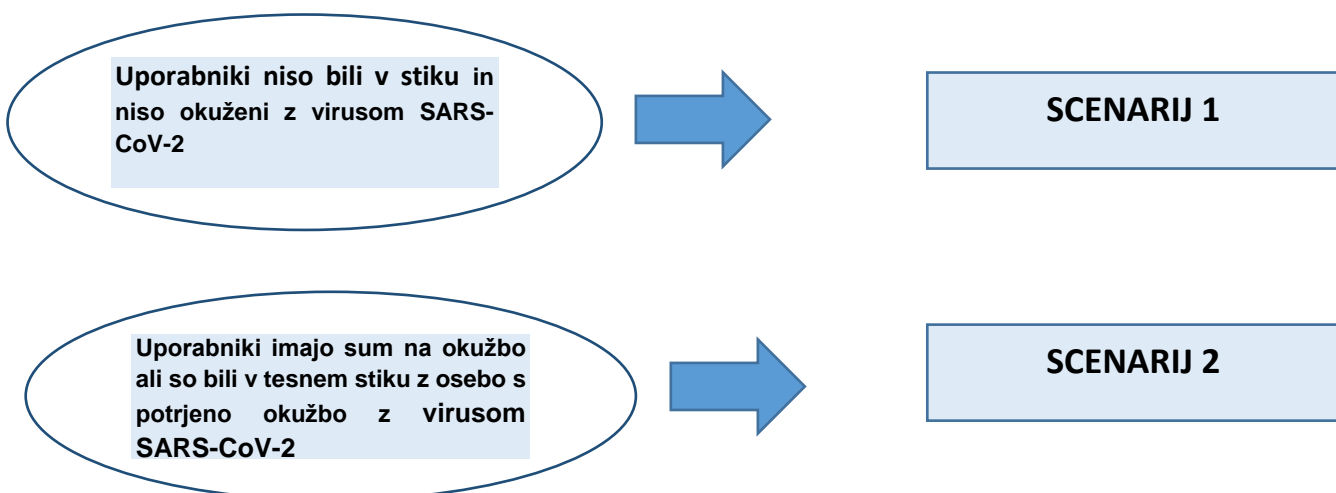
Glede posode, kozarcev in jedilnega pribora niso potrebni posebni ukrepi. Kombinacija vroče vode in pomivalnega sredstva, ki se uporablja v pomivalnih strojih, zadošča za ustrezno dekontaminacijo.

RUTINSKO IN KONČNO ČIŠČENJE IZOLACIJSKIH PROSTOROV

Izolacijsko enoto in okolico postelje z uporabnikom, ki je okužen z virusom SARS-CoV-2, čisti za to usposobljeno osebe. Pred vstopom v izolacijsko sobo/enoto mora osebe upoštevati vse potrebne ukrepe za uporabo osebne varovalne opreme. Poleg natančnega čiščenja je potrebna ustrezna dezinfekcija okolice postelje (ograje, mizice, vozička, omarice, kljuke, pipe) in celotnega prostora s sanitarijami. Čiščenje se izvaja vsaj 2-krat dnevno.

RAVNANJE Z ODPADKI

Osebno varovalno opremo osebe po uporabi odvrže v koš za odpadke in z njimi ustanova ravna v skladu z Uredbo o ravnanju z odpadki, ki nastajajo pri opravljanju zdravstvene in veterinarske dejavnosti ter z njima povezanih raziskavah (Uradni list RS, št. 89/08).

IZVAJANJE IZOLACIJSKIH UKREPOV V SOCIALNOVARSTVENIH USTANOVAH GLEDE NA STIK Z VIRUSOM SARS-CoV-2

SCENARIJ 1:**UPORABNIKI, KI NISO BILI V STIKU IN NISO OKUŽENI Z VIRUSOM SARS-CoV-2**

V primeru, da so uporabniki z okužbo z virusom SARS-CoV-2 izolirani ločeno od ostalih uporabnikov (npr. kohortna izolacija ali izolacija posameznika ločeno na drugem oddelku, da ne pride do križanja), obravnava uporabnikov brez okužbe poteka kot običajno in v skladu z obstoječimi standardi in strokovnimi normativi. Dosledno se upoštevajo standardni higienski ukrepi, ki jih osebje izvaja pri vsakem uporabniku ne glede na obolenje:

- higiena rok (umivanje rok, razkuževanje rok, uporaba rokavic, tehnika nedotikanja in nega rok);
- uporaba osnovne osebne varovalne opreme in delovnih oblačil (razkuževanje rok, rokavice, predpasnik/zaščitni plašč, pri aktivnosti, kjer je možnost nastanka aerosola, uporabimo še masko in vizir);
- čiščenje in razkuževanje uporabljenih pripomočkov (pripomočki za zdravstveno nego, aparati za merjenje krvnega tlaka, merjenje krvnega sladkorja ...);
- čiščenje in razkuževanje površin in opreme v neposredni uporabnikovi okolici;
- pravilno ravnanje z odpadki in transport infektivnih odpadkov;
- v primeru, da gre za kakršnokoli drugo kolonizacijo/okužbo (večkratno odporni mikroorganizmi), je treba upoštevati ukrepe kontaktne izolacije.

Uporabnikom, ki niso okuženi z virusom SARS-CoV-2, se omeji gibanje, tako da se ne zadržujejo v skupnih prostorih. Če to ni mogoče, je treba med posameznimi uporabniki zagotoviti vsaj 1,5 m razdalje. Aktivnosti, kot so razgibanje, naj se izvajajo v nastanitvenih sobah ali v manjših skupinah z ustrežno razdaljo.

Glede na epidemiološko stanje v ustanovi mora osebje upoštevati navodila nadrejenih.

SCENARIJ 2:**UPORABNIKI IMAJO SUM NA OKUŽBO ALI SO BILI V TESNEM STIKU Z OSEBO S POTRJENO OKUŽBO Z VIRUSOM SARS-CoV-2**

Uporabniki z okužbo z virusom SARS-CoV-2 so izolirani in ločeni od ostalih uporabnikov (npr. kohortna izolacija ali izolacija posameznika na drugem oddelku, da ne pride do križanja), obravnava uporabnikov poteka z doslednim upoštevanjem standardnih higienskih ukrepov, poleg tega je treba izvajati še ukrepe kapljične in kontaktne izolacije.

Pred vstopom v izolacijsko enoto si mora osebje nadeti osebno varovalno opremo:

- pred vstopom v izolacijsko enoto mora osebje na varno mesto (polica/stol pred vrati) odložiti osebno obleko (jopica);
- si razkužiti roke;
- namestiti vodoodporen zaščitni plašč s stisnjenimi rokavi/vodoodporni kombinezon s stisnjenimi rokavi (če osebje prihaja v stik z različnimi uporabniki, si mora pred stikom z novim uporabnikom na obstoječi vodoodporni plašč/kombinezon obleči še zaščitni predpasnik ali plašč za enkratno uporabo – glej točko III. ZAŠČITNI PLAŠČ);
- namestiti pokrivalo za lase (v primeru, da osebje uporabi kombinezon, si mora najprej namestiti zaščitno masko in očala in na koncu namestiti še kapuco);
- namestiti zaščitno masko: maska IIR/ FFP2 ali FFP3, odvisno od invazivnosti posega (preveza rane/razjede, aspiracija, hranjenje pacienta z motnjami požiranja, izkašljevanje, osebna nega);
- namestiti očala/masko z vizirjem, vizir;
- razkužiti roke;
- natakniti nitrilne rokavice.

Pri izvajanju aktivnosti in posegov zdravstvene nege **si namesti kirurško masko tudi uporabnik**. Razen, ko to ni mogoče (npr. hranjenje) - v takem primeru naj bo osebje pri izvajanju aktivnosti kolikor je možno oddaljeno od uporabnika in naj uporablja potrebno osebno varovalno opremo.

Po izstopu iz izolacijske enote si osebje v skladu z navodili **odstrani osebno varovalno opremo**:

- odstrani rokavice,
- razkuži roke,
- v primeru, da je oseba uporabila še predpasnik in zaščitni plašč, ga odstrani (stran od sebe in ga zavije navznoter),
- odstrani vodoodporen zaščitni plašč (stran od sebe, zavije navznoter), v primeru, da je osebje uporabilo kombinezon, najprej odstrani kapuco in nato zavije še kombinezon – navznoter,
- razkuži roke,
- odstrani očala/vizir,
- razkuži roke,
- odstrani masko skupaj s pokrivalom za lase,
- razkuži roke.

Osebno varovalno opremo osebje po uporabi odloži v plastično vrečo za odpadke in jo, ko je polna, tesno zaveže. Odrvržene opreme v vreče ne smete tlačiti in se je dotikati. Vrečo je treba nato namestiti v drugo plastično vrečo za odpadke in jo tesno zavezati. Vrečo je treba postaviti ločeno od ostalih odpadkov. Shranjena mora biti na varnem mestu, kamor stanovanjci/uporabniki nimajo dostopa. To vrečo ločeno hranite vsaj 72 ur, preden jo odložite v zunanji zabojnik za mešane komunalne odpadke (preostanek odpadkov).

V primeru, da osebje v kohortni izolaciji izvaja negovalne in druge aktivnosti pri dveh ali več uporabnikih, ni potrebna menjava kompletne osebne varovalne opreme (uporablja jo lahko celotno delovno izmeno), zamenjati je treba samo zgornji zaščitni plašč/ predpasnik in zaščitne rokavice in si obvezno razkuževati roke.

Več o osebni varovalni opremi najdete na tej spletni povezavi:

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/tehnichni_dokument_osebna_varovalna_oprema_splet.pdf

<https://www.nijz.si/sl/koronavirus-zdravstveni-delavci#ocena-kolicinskih-potreb-po-osebni-varovalni-opremi-za-obravnavo-sumov-in-potrjenih-primerov-okuzbe-z-novim-koronavirusom>

Prikaz pravilne uporabe osebne varovalne opreme za zdravstvene delavce najdete na:

<https://www.nijz.si/sl/koronavirus-zdravstveni-delavci#prikaz-pravilne-uporabe-osebne-varovalne-opreme-za-zdravstvene-delavce>

Priporočila za zdravstvene delavce po izpostavitvi COVID-19 najdete na:

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/ukrepanje_zdravstvenih_delavcev_ob_izpostavitvi_covid_19_12_3_2020_.pdf

Več informacij o novem koronavirusu na spletni strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje:

<https://www.nijz.si/sl/pojav-novega-koronavirusa-2019-ncov>

Dokument pripravili: Zdenka KRAMAR, Marjetka SMOLINGER GALUN, Klavdija KOBAL STRAUS, Jolanda MUNIH, Dr. Viktorija TOMIČ, prof. dr. Maja SOČAN, Monika AŽMAN, Draga ŠTROMAJER